

**Toespraak van minister van Binnenlandse Zaken
Annemie Turtelboom
op het Jubileumcongres van Panopticon,
Gent, 12 november 2009**

Collega's

Geachte genodigden

Het is met een groot genoegen dat ik de uitnodiging heb aanvaard om hier vandaag te spreken. Er zijn hier veel mensen aanwezig die met criminaliteit en onveiligheid begaan zijn. Welnu, ik twijfel er niet aan dat Panopticon al jaar en dag voor hen een bron voor nieuwe ideeën, evaluaties, theoretische concepten en praktijkervaringen is.

Dat geldt dus ook voor de Minister van Binnenlandse Zaken. Door de jaren heen waren heel wat hete politieke hangijzers op mijn departement het voorwerp van kritische reflecties in dit tijdschrift. Daar ligt juist het belang van zo'n medium: het is goed dat diegenen die vanuit hun functie met beleid bezig zijn, de mogelijkheid krijgen om theorie en praktijk aan elkaar af te toetsen. Ik wil dan ook mijn dank en waardering uitspreken voor diegenen die, vaak belangeloos, tijd, kennis en energie besteed hebben aan Panopticon.

Ik wil van de gelegenheid gebruik maken om wat discussie en perspectief aan te reiken over één van de kernopdrachten van mijn departement: de politie. Ik wil het dan hebben over de evaluatie van tien jaar politiehervorming, over de huidige werking en de toekomst van de politie, en over het concept geïntegreerde veiligheid.

Het evaluatierapport van de Federale Politieraad over 10 jaar politiehervorming is een goede basis gebleken om, én in het Parlement, én met diegenen die actief met politiewerk bezig zijn, een gestructureerd debat te voeren. Dat debat moet dan gaan

over de positieve resultaten van de hervorming, die we moeten versterken, en over de verbeterpunten, die we moeten aanpakken.

Laat mij toe om drie punten bijzonder in het daglicht te stellen.

Ten eerste de hervorming zelf. Het evaluatierapport geeft globaal een positieve beoordeling. Ik denk ook dat we zonder meer kunnen stellen dat de politiehervorming in haar geheel geslaagd is. Het geheugen van een mens is kort, dat van de media nog korter, maar wie zich sommige toestanden van tien jaar geleden nog voor de geest kan halen, weet dat die positieve evaluatie correct is.

Betekent dit dat alles perfect is in de beste van alle mogelijke werelden? Neen, natuurlijk. Het evaluatierapport duidt ook pijnpunten aan. Het biedt voldoende kapstokken om op basis van een prioriteitenlijst een actieprogramma op te stellen dat in we de komende jaren op een georganiseerde en gestructureerde wijze kunnen realiseren. Ik hoop trouwens dat ook Panopticon op tijd en stond kritische reflecties zal laten horen, gestoeld op nieuwe inzichten uit de wetenschappelijke wereld.

Mijn tweede punt is één van de aangeduide verbeterpunten: de opleiding. In dit verband hebben we een project “Politie, een lerende organisatie” opgestart. Het uitgangspunt is dat de visie van de lerende organisatie leidt tot een gedegen human resources beleid, dat uitgaat van een procesmatige afstemming tussen rekruteringsselectie-VTO en mobiliteit. Om dat project te realiseren gaan we morgen een specifiek geïntegreerd overlegplatform als stuurgroep installeren, wat borg moet staan voor een integrale benadering van de politieopleiding.

Ook het politieonderwijs zelf moeten we vernieuwen, opdat het zich zou kunnen inschakelen in de richtlijnen van het hoger Europese onderwijssysteem, vastgelegd in de verklaringen van Bologna. Dit is weliswaar een traject dat gefaseerd moet worden afgelegd, maar dat mag de aandacht voor de kwaliteit van de politieopleiding niet verzwakken.

Het sinds vorig jaar opgestarte meerjaren-beleidsplan met jaarlijkse operationele leerplannen gaan we kwalitatief verder uitwerken en toepassen. De kwaliteitsmeting van de eindproeven kan daarbij een nuttige barometer zijn. Uiteraard zijn de

politie scholen de partners bij uitstek in het overleg en de uitwerking van zowel de lopende initiatieven als van de toekomstvisie.

In het kader van de opleiding moet er een specifieke aandacht gaan naar de voorbereiding en begeleiding van de leidinggevenden. Er is nood aan een kader waarin de leidinggevende informatie, goede praktijkvoorbeelden, begeleiding en ondersteuning vindt voor de uitdagingen waarmee hij of zij wordt geconfronteerd. Het zal er daarbij op aankomen bestaande initiatieven uit het veldwerk samen te brengen in één geïntegreerd project, eerder dan nog maar eens nieuwe structuren te ontwikkelen.

Ik kom tot mijn derde punt, ongetwijfeld het belangrijkste: de toekomstvisie op de politie. Wees gerust, ik ga niet meteen een nieuwe breekwerf openen. Maar er zijn wel twee zaken die we in het oog moeten houden. De eerste is dat elke diepgaande hervorming, zoals die van de politie er ongetwijfeld één was, een reeks overgangsmaatregelen met zich meebrengt. Die kunnen een tijdlang het nieuwe elan nog belasten, maar verdwijnen na verloop van jaren. Bij de politie naderen we stilaan dat punt, en dat kan opportuniteiten opleveren voor bijsturingen.

De tweede zaak is dat de wereld natuurlijk niet stilstaat. De internationalisering, de informatisering, de hogere eisen en gevoeligheden van publiek en media, maken dat geen enkele organisatie vandaag zich nog kan wentelen in het gevoel van *j'y suis, j'y reste*. De evolutie is permanent, dus ook de evaluatie, en dus ook de verandering. Oog hebben daarvoor is absoluut noodzakelijk om een draagvlak en legitimiteit te behouden.

In de komende jaren gaan we daarom een aantal aandachtspunten in het oog moeten houden:

- het samenspel tussen publieke en private politie;
- technologische ontwikkelingen als dreiging, maar ook als opportuniteit voor de politie
- de balans tussen deze ontwikkelingen en de menselijke kant van het politiewerk;
- de verhouding tussen geüniformeerde-inzet en recherche-inzet van de politie;

- het verder ontwikkelen van de administratieve politie in goede samenhang met het verder professionaliseren van de gerechtelijke politie.

Dames en Heren

Het hoeft geen betoog dat een integrale en geïntegreerde veiligheidsbenadering een fundamenteel kader is en moet blijven voor de werking van de veiligheidsdiensten. Sommigen stellen dat we in België op dat vlak eigenlijk nog in een pioniersperiode zitten.

Ik laat dit in het midden. Wat ik wel weet is dat er heel wat initiatieven worden genomen, studies worden uitgevoerd, documenten en nota's worden opgesteld over integrale en geïntegreerde veiligheid. Dit wijst er op dat zowel het beleid als de diensten er zich van bewust zijn dat elk op zich werken, los van elkaar, geen optie is om op een adequate manier de veiligheid te bevorderen.

Integrale veiligheid was al in 1995 het onderliggend principe in de "krachtlijnen voor een federaal veiligheidsprogramma". Het regeerakkoord van 1999 werkte dit concept verder uit. Een toevloed van richtlijnen (2 CP, 43 GPI, 38 PLP, 24 ZPZ) volgde. De opeenvolgende Nationale veiligheidsplannen geven het kader aan waarbinnen moet worden gewerkt.

Het lokale veiligheidsbeleid moet zich inschrijven in dit globale concept, maar klaagt erover dat dit te centraal, d.w.z. federaal wordt aangestuurd. Dit is zeker een aandachtspunt dat ik meeneem voor de toekomst. Maar ook lokaal moet er aandacht zijn voor een Integraal veiligheidsbeleid waarin de gemeenten een essentiële regierol hebben.

Onveiligheid waarvan de burgers de directe hinder ondervinden is vooral afhankelijk van lokale omstandigheden, waarvoor elke gemeente samen met de lokale partners het veiligheidsbeleid voorbereidt en uitvoert. Dit betekent dat we duidelijke en haalbare doelstellingen moeten formuleren, dat we taken omschrijven, verantwoordelijkheden aanduiden, de coördinatie regelen, de terugkoppeling en

evaluatie plannen. Wetenschappelijke ondersteuning kan helpen in de zoektocht naar de kritieke succesfactoren voor wat werkt en wat niet werkt.

Zoals steeds is het ook nuttig om even bij de buurlanden, zoals Nederland en het Verenigd Koninkrijk, te kijken hoe daar wordt omgesprongen met deze thematiek. Overigens zie je daar vaak dezelfde discussies worden.

In een studie van het bureau Andersson Elffers Felix, uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken in Den Haag als voorbereiding op het project "Veilige gemeente", stelt men vele vragen over de concrete praktijk. Waarom lokaal integraal veiligheidsbeleid zo moeizaam van de grond komt? Waarom de aanpak onvoldoende systematisch is?

Het is door de afwezigheid van een systematische aanpak dat het lokale veiligheidsbeleid blijft steken in geïsoleerde projecten die geen geheel vormen met het globale lokale beleid. Ook in Nederland blijkt de veiligheidsaanpak onvoldoende gebaseerd te zijn op een analyse van de problematiek of van de knelpunten in de bestaande aanpak. Dikwijls ontbreekt het aan concrete doelstellingen en prestatieafspraken tussen de partners.

Door de traditionele kijk op "verticale" sturing ervaren de Nederlandse gemeenten hun impact op de bijdrage van niet-gemeentelijke partners als onvoldoende. Integrale veiligheid vraagt veel meer om horizontale vormen van sturing, wil de gemeente haar regierol waarmaken.

De bestaande instrumenten waar de gemeente over beschikt om stimulerend te werken, zoals subsidiëringcriteria, vergunningen, convenanten, prestatieafspraken of de gezagsuitoefening over politie, worden ook bij onze noorderburen blijkbaar onvoldoende benut.

In ons land hebben de gemeenten fundamenteel de regierol van de lokale veiligheid in handen. De meeste lokale politiezones vermelden direct of indirect het concept van integrale veiligheid. Maar al te vaak blijven de concrete realisaties steken in vele

goede bedoelingen en welgemeende pogingen, zonder dat er echt sprake is van integrale en geïntegreerde aanpak van de onveiligheid.

Vooraf in politiezones met meerdere gemeenten blijft het moeilijk om de overheden in de zone actief te betrekken en te laten deelnemen aan een gemeenschappelijk zonaal integraal veiligheidsbeleid. Toch zijn er ook voorbeelden van het tegendeel, met uitschieters, zoals in Antwerpen en in Mechelen.

Het uitwerken van een concreet plan, met concrete doelstellingen, en actieve participatie van alle diensten en partners bleek ook daar geen sinecure. Toch slaagde men erin om vanuit het parket samen met de stad en met de politie, de justitiële keten gestalte te geven, wat zeker een primeur is in België.

Het is dus bemoedigend dat, naast de plannen die vaak theorie blijven, er toch meer en meer initiatieven van integrale en geïntegreerde werking op stapel staan. Daardoor worden weer andere gemeenten er toe aangezet om dezelfde weg in te slaan. Wetenschappelijk inzicht kan helpen bij het verder nastreven van het gerichte gebruik van de "beste praktijkvoorbeelden", gestoeld op de ervaringen uit binnen- en buitenland.

Het integrale en geïntegreerde veiligheidsbeleid is een zeer complex concept, met een multidisciplinair karakter waarin vele competente actoren met diverse verantwoordelijkheden op verschillende niveaus een rol hebben te vervullen. Het succes loopt langs de weg van de geleidelijkheid. Het komt er vooral op aan dat we er ons van bewust zijn dat integraal en geïntegreerd veiligheidsbeleid de best mogelijke benadering is om succesvol de veiligheid te verbeteren.

Zonder onze eigenheid te verliezen kunnen de leermomenten uit andere landen, ondersteund door een wetenschappelijke onderbouw, een belangrijke meerwaarde betekenen.

In dat proces is uiteraard ook een rol weggelegd voor Panopticon. Ik wens allen die bij het tijdschrift betrokken zijn daarom van harte proficiat voor de voorbije dertig jaar,

maar ook en vooral een goede vaart voor de komende dertig jaar. Doe zo verder! We zullen jullie nog hard nodig hebben.
